

Vad är sanning i journalistiken?

Mats Ekström*

Intresset för journalistik och sanning har ökat under senare tid, i samhällsdebatt och forskning. Det finns farhågor om att nyhetsjournalistiken har svårigheter, eller inte alls klarar av, att infria sina sanningsanspråk och de grundläggande kraven på att nyheter skall vara korrekta. Relaterade frågor har diskuterats genom den moderna journalistikens historia. Men något nytt har också hänt. Frågan om sanning har politiserats i attacker mot journalistiken från framför allt den auktoritära populismen, vars företrädare i vissa fall själva tagit den ogenerade offentliga lögnen till nya oanade nivåer. Samtidigt påverkas journalistiken av strukturella förändringar som gjort det mer komplicerat att erbjuda allmänheten korrekta och verifierade nyheter om aktuella händelser. Till dessa hör bl a (1) de successiva neddragningarna på nyhetsredaktionerna och de samtidigt ökade kraven på journalisternas produktivitet i form av output, delvis relaterat till radikala förändringar i ekonomiska förutsättningar och affärs-

---

* Mats Ekström är professor i medie- och kommunikationsvetenskap vid JMG, Göteborgs universitet.

modeller; samt (2) en ökad och allt effektivare cirkulation av svårbedömda källor, tveksamma uppgifter, propaganda och även rena falsarier (medvetet utformade för att se ut som nyheter) i de sociala medier som journalistiken blivit alltmer beroende av.

Begreppet ”post-truth” har blivit populärt för att karaktärisera den tid vi lever i. Det är en tid då lögnar och halvsanningar godtas och genomsyrar den politiska debatten. Fakta och evidens antas ha förlorat sin betydelse. Medierna och journalistiken är en del i detta. Här prioriteras nyheter som säljer istället för väl granskad, nyanserad och saklig information. Den professionella journalistiken kompromissar med etablerade standards och marginaliseras samtidigt i ett digitalt nyhetsflöde som styrs av andra mekanismer. Publiken tror på det som bekräftar deras värderingar oavsett om det finns fakta som talar emot. Det är en dyster bild, som indikerar att institutionella mekanismer och grundläggande normer i det demokratiska upplysta samhället har eroderat.

Problemen finns men bedömningen är kraftigt överdriven, som ofta när effektfulla termer föreslås för att fånga en tidsanda (Farkas & Schou, 2020; Schudson, 2019). Vi lever inte alls i en ”post-truth” era. Som Schudson (2019: 26) skriver finns förvisso ”formidabla fiender” mot sanning. Han sammanfattar dem i fyra P: ”propaganda”, ”profit”, ”prejudices” och ”pranks”. Digitaliseringen och de sociala medierna har förstärkt dynamiken i dessa. Det har därmed blivit mer komplicerat att bekräfta sanning och avslöja osanning. Men det innebär inte att vi lever i en ”post-truth era”. Vi litar ständigt till tillförlitliga sanningar i våra vardags-

liv. I demokratier ställs politiker regelbundet offentligt till svars för vad de påstår. De avkrävs fakta och belägg även om de också kommer undan utan att säga hela sanningen (kanske alltför ofta). Automatiserade analyser och organiserade former för faktagranskningar utvecklas som en reaktion på och korrektiv till den desinformation som cirkulerar i medierna (Graves, 2016). Reportrar på nyhetsredaktioner står inför stora utmaningar men har knappast övergett idén om nyheter som faktabaserade och de grundläggande anspråken på att erbjuda publiken tillförlitlig information om aktuella händelser. De följer standards i research och verifiering även om dessa balanseras och modifieras mot andra krav och villkor.

I denna text skall jag behandla det senare, dvs hur normer och standards för sanning tillämpas i nyhetsjournalistikens vardag. Jag relaterar till våra egna studier av svenska nyhetsredaktioner men också en omfattande internationell forskning (för en översikt se Ekström & Westlund, 2019).

Men först två punkter gällande begreppet sanning. Dessa relaterar till frågor som har diskuterats ingående i litteraturen. Här är de ämnade som ett kort klargörande avseenden mina utgångspunkter.

(1) Sanning är å ena sidan en egenskap hos enskilda påståenden. När en nyhet påstår att någon sagt något, anger en plats där något hänt, eller en siffra på antalet personer som exempelvis drabbats av en viss sjukdom, så kan påståendet vara sant eller falskt (korrekt eller fel) även om det ofta finns utrymme för olika tolkningar av innebörden i ett påståenden. Å andra sidan, refererar sanning vanligen också till något större än

enskilda påståendens riktighet, något som inte är binärt (sant eller falskt) utan snarare mer eller mindre. Sanningen om något kan utvecklas, fördjupas och revideras.

(2) Inom olika verksamheter tillämpas normer och standards för hur sanningsanspråk uttrycks, med vilken säkerhet man kan uttala sig, vad som räknas som belägg och vad som är tillräckligt verifierat och undersökt för att hållas för sant. Inom journalistiken liksom vetenskapen avgör deltagarna detta gemensamt. Det sker i kollegiala diskussioner men också konkreta arbetsätt. Standards är institutionaliserade i form av uttalade och outtalade överenskommelser; sanktionerade och rutinmässiga arbetsätt. Sann kunskap är i den betydelsen socialt konstruerad. Detta innebär inte att sanning är godtycklig (Danermark, Ekström & Karlsson, 2019). Det är inte ett argument för en radikal relativism. Alla nyheter är inte lika sanna! Normer och standards utvecklas och tillämpas för att i givna sammanhang skilja tillräckliga belägg från otillräckliga belägg, samt avgöra med vilka anspråk som något kan påstås. Genom att studera dessa kan vi få en grundläggande kunskap om vad som utmärker en viss verksamhets förhållande till sanning och hur den eventuellt förändras. När de strukturella villkoren och incitamenten inom journalistiken förändras, anpassas och omförhandlas standards avseende sanning. (Det sitter således inte direkt *i väggarna* men kanske är det just institutionaliseringen som man syftar på när detta uttryck används.)

I det följande diskuterar jag nyhetsjournalistikens förhållande till sanning under fyra rubriker (utan anspråk

på att vara heltäckande!). Jag avslutar med en reflektion över några förhållanden som påverkar nyhetsjournalistiken och som innebär särskilda utmaningar.

Balanserade sanningsanspråk

Nyhetsjournalistiken uttrycker vanligen höga sanningsanspråk. Nyheter beskriver vad som hänt och hur det är; inte hur det eventuellt kan vara, vad man tror eller bedömer. Text och bilder indikerar fakticitet, en verklighet att ta för given. Men, journalister balanserar också sin position vis-à-vis sanningar i produktionen av enskilda nyheter. Att uttrycka sig med säkerhet är standard i mycket nyhetsrapportering men en repertoar av språkliga resurser används också för att mildra anspråken i särskilda situationer (Ekström & Westlund, 2019; Rom & Reich, 2020). I produktionen av "breaking news" på en nyhetsredaktion som vi studerat, använde journalisterna ett flertal sådana resurser (Ekström, Ramsälv & Westlund, 2019). Modalitetsmarkörer användes för att indikerar en viss osäkerhet: "det *kan* vara så att ...". Osäkerhet annonserade genom så kallade "epistemic disclaimers", t ex.: "Notera att detta är baserat på preliminär information". Kunskapsanspråken tillskrevs någon annan genom citat och formuleringar som "enligt polisen ...". Slutligen kan journalister reducera det de hävdar att de vet något om. Istället för att i rubriken skriva "en olycka har inträffat ..." skrev de t ex "larm om en olycka". Därigenom kan man som en av journalisterna säger "skydda sig själva" när man inte vet med säkerhet vad som hänt men man vet att det inkommit ett larm. Standards anpassas till en nyhetsförmed-

ling under hård tidspress, för att minska risken att bli ansvarig om felaktig information publiceras. De desk-reportrar vi studerade arbetade utifrån en norm om maximalt 15 minuter från inkommen information till att en ”breaking news” är publicerad.

Även om dessa resurser för att mildra anspråken på sanning är viktiga i produktionen av nyheter, är det inte säkert att de påverkar hur nyheterna uppfattas av läsaren. En aktuell studie baserad på ett omfattande experiment visar att tydliga markörer av osäkerhet tycks ha mycket begränsad effekt när läsare bedömer nyheternas trovärdighet (Sohlberg, Johansson & Esaisson, 2020).

Detta kan illustreras i följande exempel från *Aftonbladets* liverapportering om covid-19. Den 17 juli 2020 publiceras en nyhet med följande rubrik: JUST NU: ”40 procent kan vara immuna i Stockholm”. När man öppnat nyheten kan man läsa: ”40 procent av stockholmarna kan vara immuna mot det nya Coronaviruset, säger Johan Carlson i en artikel i DN”. Notera att informationen tillskrivs en källa som dessutom intar en position av osäkert vetande (”kan vara”). I ett inlägg i *Aftonbladets* liverapportering kort efter att nyheten publicerats skriver en läsare: ”Varför skriver ni att 40 procent av stockholmarna är immuna. Sluta! Människor betar sig illa som det är och ni hjälper till med dessa galna beteenden ännu mer med de helt osanna uppgifterna.” Läsaren betraktade detta som helt osanna uppgifter trots journalistens försiktighet. Redaktionens svarade: ”vi skriver att de kan vara det. Vi håller också på att utveckla nyheten i en artikel just nu, den kommer senare”.

Redaktionens svar illustrerar också en annan aspekt avseende journalistikens sanningsanspråk i den snabba digitala nyhetsförmedlingen. Information publiceras även då den uppfattas som provisorisk med vetskap om att den inom kort kan ändras i en uppdaterad publicering. Detta har beskrivits som ett skifte från ett *traditionellt* förhållningssätt där journalistiken utlovar säker och verifierad information som publiken antas lita på, till ett mer *transparent* förhållningssätt där journalistiken kan vara öppen med informationens osäkerhet och göra korrigeringar och tillägg över tid delvis efter synpunkter från läsare (Karlsson, 2011). Forskning tyder dock på att publiken förväntar sig att informationen i nyheter skall vara korrekt och inte provisorisk (Karlsson, Clerwall & Nord, 2017).

Sanning och attraktionskraft

Journalister är vanligen noggranna med att uppgifter skall vara korrekta men nyheter skall också väcka intresse och ge output (i form av klick, läsning och köp). Den hårt konkurrensutsatta och datadrivna nyhetsjournalistiken tenderar att öka kraven på den enskilde journalisten att bidra till sådan output. Att nyhetsproduktion anpassas till antaganden och beräkningar av publiken är naturligtvis inget nytt i sig. Detta motiveras av både krav på lönsamhet och viljan att vara relevant för publiken. Den alltmer datadrivna journalistiken markerar dock ett skifte (Zamith, 2018). Med utvecklingen av avancerade publikmätningar och återkoppling i realtid, inom ramen för förändrade affärsmodeller, har siffrorna blivit en alltmer självklar

standard som enskilda journalister har ansvar för och bedöms utifrån. Innebär detta att journalisterna blir mer benägna att kompromissa med sanningen? Inte nödvändigtvis men villkoren för detta balanserande förändras. Arbetet med nyheternas så kallade ”paketering” prioriteras. Nyhetsreportrar får ökat ansvar för detta och redaktörer får ett särskilt ansvar för att påverka nyheternas output genom ompaketeringar.

I nyhetsrubriker blir detta särskilt tydligt. Alarmistiska och tillspetsade formuleringar prioriteras. Information anpassas och utesluts för att skapa nyfikenhet. Nyhetens attraktionskraft maximeras inom ramen för vad som bedöms som tillräckligt sant. Vad som kollektivt på en redaktion bedöms som tillräckligt i en viss rapportering handlar inte bara om hur noga något behöver kontrolleras (vilken research som krävs för en bestämd publicering) utan också hur exakt något bör återges för att vara korrekt. Här är ett exempel från en redaktion vi studerat där arbete med nyheternas ”paketering” prioriteras hårt och har utvecklats som en del i införandet av en nyhetsproduktion starkt styrd av publikdata. När det gäller att ”tweaka” rubriker är handlingsutrymmet stort och sakligheten kan komma i andra hand. Men det innebär inte att man accepterar felaktiga uppgifter eller vilka omformuleringar som helst. En reporter på redaktionen har gjort ett reportage om problem i en skola. I den föreslagna rubriken beskrivs situationen i skolan som ”stökig”. Nyhetschefen är inte nöjd med ordvalet och anser att den föreslagna rubriken är alltför svag. De söker alternativ till stök och prövar ord som bråk, tumult, oroligheter och kaos. Dessa är starkare men de kommer fram till att

det blir fel eftersom det inte varit slagsmål i skolan. De googlar på synonymer men hittar inget starkt ord som samtidigt är tillräckligt korrekt. Efter en lång diskussion behåller de ”stök” och lägger istället till ett citat i rubriken från en elev som säger att lärare skriker till elever. På den aktuella redaktionen användes citat som en viktig resurs inte minst i rubriksättning. Detta återspeglar en mer generell tendens i nyhetsproduktion där citat ofta har en central roll.

Sanning och citerande

I citerande tillämpas normer och standards gällande sanning. Inom nyhetsjournalistiken finns en hög grad av flexibilitet och acceptans när det gäller att omformulera vad någon sagt och fortfarande ange detta som ett citat (Ekström & Westlund, 2019; Haapanen, 2017). Att redigera vad någon sagt för att citatet skall fungera i en bra rubrik är standard. Samma citat kan återges på olika sätta i brödtext, ingress och rubrik. Vad någon sagt har såtillvida en annan status som fakta jämfört med uppgifter om platser, tidpunkter och andra realiteter. Nyhetsjournalister är angelägna om att sådana uppgifter är korrekta (en gatuadress i en nyhet om en olycka får inte bli fel) men citat behöver inte alltid återge exakt vad personen sa. De kan modifieras. Men olika standards (för vad som är tillräckligt korrekt) aktualiseras också i olika situationer. En av de reportrar vi följde i en nyligen genomförd studie ringer upp en projektledare och stämmer av citat i utkastet till en artikeln om ett nytt bostadsområde. Hon är mycket angelägen om att citaten skall blir korrekta.

På samma redaktion jobbar deskredaktörer med att modifiera citat i rubriker för att nyheterna skall få större genomslag. Här är normerna tillåtande. Detta förhållningssätt kan ses i relation till det faktum att citat ofta används i rubriker. Vad någon sagt har stort nyhetsvärde. Inte sällan är det själva nyheten att någon sagt något. Yttrandet och kommentarer till yttranden kan driva nya nyheter som cirkulerar i olika medier.

Den reporter eller redaktör som modifierar ett citat för att göra det skarpare kan försvara citatet med att det ändå i huvudsak återger innebörden av vad personen sagt (dvs är tillräckligt sant). Frågan om innebörd och sanning är ytterligt komplicerad och ingående diskuterad i litteraturen. Jag skall inte fördjupa detta här utan begränsa mig till två aspekter. För det första, när en journalist modifierar ett citat i en rubrik kan vi på goda grunder anta att detta görs för att påverka innebörden i yttrandet utifrån en värdering av vad som ger en bra rubrik och vad som gör yttrandet relevant, anmärkningsvärt och sensationellt. Det finns knappast någon omotiverad modifiering av andras röster. För det andra bestäms innebörden i ett yttrande också av det sammanhang i vilket det yttras och återges. I nyhetsjournalistikens berättande tas yttranden regelbundet ur sitt sammanhang (dekontextualiseras) och placeras in i nya sammanhang som ger dem en delvis ny innebörd (rekontextualiseras). Det sker när ett yttrande som ursprungligen var svar på en intervjufråga framställs som ett spontant och självständigt uttalande eller som en kommentar i ett nytt sammanhang. Det sker när yttrande från olika sammanhang iscensätts som dialoger och debatter i medierna.

Nyhetsjournalistikens frekventa citerande inbegriper således två förhållningssätt till sanning. Att citera är *à ena sidan* ett sätt att underbygga nyheten med källor, lägga över sanningsanspråken på någon annan, samt upprätthålla normer om ett distanserat och neutralt rapportering (det är inte vi utan någon annan som säger). Å andra sidan fungerar citat som självständiga flexibla enheter i skapandet av dramatiska nyheter. Yttranden lyfts ur sin ursprungliga kontext, modifieras och infogas i nyhetsberättelser som sedan kan cirkuleras i olika varianter i exempelvis sociala medier.

Att lita till och bedöma källornas trovärdighet

Nyhetsjournalistik är starkt beroende av en kontinuerlig tillgång till trovärdiga källor. Att avgöra källornas trovärdighet är grundläggande i det vardagliga nyhetsarbetet. Men hur är det möjligt att göra rimliga bedömningar av källor och de fakta som källor presenterar i ett arbete präglad av hård tidspress och höga krav på produktivitet? Med referenser till en serie av amerikanska studier på nyhetsredaktioner under 1970-talet drog **Ettema** och **Glaser** (1987) slutsatsen att nyhetsreportrar i stor utsträckning litar till källor som ger information som är "pre-justified", dvs inte behöver kontrolleras närmare just därför att de kommer från dessa källor. Vad mer är, den enskilde nyhetsreportern litar till institutionaliserade kontakter med sådana källor och etablerade standards som skiljer trovärdiga och auktoritativa källor från de källor som måste kontrolleras mer ingående.

Dessa slutsatser gäller i allt väsentligt fortfarande. **Godler & Reich** (2017) sammanfattar forskning som visar att journalister tenderar att acceptera mycket information som tillförlitlig med hänvisning till källornas legitimitet (organisatoriska tillhörighet och formella auktoritet) och utan att kontrollera informationen. Den tid som läggs ner för att verifiera källor utgör ofta en liten del av arbetet. Men baserat på egna studier av journalister i Israel kan de samtidigt visa att journalister under särskilda omständigheter gör närmare bedömningar utifrån inte bara källornas tillhörighet, utan också trovärdigheten i den information som ges, samt genom att kontrollera mot andra källor. Vilka standards som tillämpas och hur ingående bedömningar som görs är beroende av sammanhanget.

Sammanhangen i vilka källor används och bedöms varierar. Olika normer utvecklas i olika former av nyhetsrapportering, delvis relaterat till deras olika kunskapsanspråk. Här är några exempel. Breaking news utlovar snabb information, producerad under stark tidspress och huvudsakligen med hjälp av vedertagna källor som inte behöver kontrolleras (Ekström, Ramsälv & Westlund, 2019; Usher, 2018). De reportrar vi studerat i ”live-desken” på en nyhetsredaktion ägnade sig endast åt de nyheter som kunde processas snabbt utan intervjuer eller ingående faktakontroller. Inom den digitala journalistiken har ”live-blogging” utvecklats som en särskild genre som skiljer sig från konventionella nyheter genom att publicera en mer fragmentarisk information från en mångfald av röster (Matheson & Wahl-Jorgensen, 2020). Motsatsen är granskande reportage där journalisten har ett avgö-

rande ansvar för att kontrollera och bedöma kontroversiella uppgifter samt trovärdigheten i olika källor.

En aktuell fråga är naturligtvis hur normer och standards anpassas till en allt mer omfattande användning av källor i sociala medier. Samtidigt som de sociala medierna ger en större tillgång till varierande källor, tyder forskningen också på att etablerade mönster i urval och bedömning av källor vidmakthålls. Elitkällor fortsätter att dominera (Lechler & Kruikemeyer, 2016). Det är källor som inte behöver kontrolleras närmare antingen för att de antas ge trovärdig information eller för att personerna (politiker, celebriteter etc.) och deras yttranden anses ha ett högt nyhetsvärde i sig. De live-reportrar vi studerat på en nyhetsredaktion använde sociala medier i stor omfattning för att söka nyheter, men de uppfattade inte några stora problem i att bedöma och kontrollera källorna. En förklaring är att de huvudsakligen begränsade sig till att publicera nyheter som de betraktade som oproblematiske. Men mycket tyder också på att nyhetsjournalistiken successivt måste uppdatera sina metoder och standards för att bedöma källor i sociala medier. Det finns som **Duffy & Tan Rui Si** (2018) noterar en potentiell motsättning mellan att använda mer av icke etablerade källor för att berika journalistiken och de krav detta ställer på bedömning och validering av dessa källor. Det är en särskild utmaning att avgöra vilka aktörer och intressen som ligger bakom information med potentiellt högt nyhetsvärde i sociala medier. Men det handlar också ytterst om hur journalister och redaktioner förhåller sig till värdet av olika röster i sociala medier för att ge en sann bild av vad som händer i världen.

Avslutande kommentar: Några tendenser

Nyhetsjournalistiken genomgår kraftiga förändringar, relaterat till digitaliseringens olika aspekter och konsekvenser. Det är rimligt att anta att detta också förändrar nyhetsjournalistikens epistemologi, dvs hur man vet det man gör anspråk på att veta, vad som räknas som trovärdig information och vad som rättfärdigas som tillräckligt sant för att publicera. Här är några tendenser som jag tror jag är särskilt viktiga att uppmärksamma. Nyhetsjournalistiken utvecklas mot ett allt starkare *fokus på paketering*. Att redaktioner prioriterar arbetet med nyheternas utformning är naturligtvis inget nytt. Nyheter produceras för att intressera en publik. Men för att åstadkomma ständigt uppdaterade sidor (online) med attraktiva nyheter, i en alltmer data-driven och hårt konkurrensutsatt nyhetsproduktion, förskjuts arbetet på (åtminstone vissa redaktioner) mer och mer mot paketering. Utrymmet för research och sökandet efter sanningar minskar. De avdelningar inom journalistiken som har primärt ansvar för paketering får ökad betydelse och status. Mängder av nyheter cirkulerar och ompaketeras utan självständig research.

Nyheter produceras i ett alltmer *uppskruvat tempo*. I en omfattande studie av svenska nyhetsredaktioner som vi genomförde i mitten av 1990-talet kunde vi konstatera följande gällande tempot i nyhetsjournalistiken. Cirka hälften av de studerade nyheterna inleddes och avslutades under en och samma dag och i övriga fall pågick arbetet under flera dagar. Det var relativt ovanligt att samma journalist producerade flera nyheter under en och samma dag (det var naturligtvis

skillnader mellan olika medier) (Ekström och Nohrstedt, 1996). Detta dagliga rapporteringe finns delvis kvar inom en nyhetsjournalistik som följer tämligen traditionella rutiner, även om nyhetsreportrar också erfar en ökad tidspress med minskade möjligheter till research. Framför allt visar dock både svenska och internationella studier hur tempot har accelererat, i både produktion och cirkulation av nyheter på nätet (Ekström & Westlund, 2019; Rom & Reich, 2020; Usher, 2018). Processandet av nyheter är i allt större utsträckning orienterat mot en närmast omedelbar publicering. Detta innebär inte bara en ökad risk för att felaktig och bristfällig information publiceras. Standards i journalistikens valideringen av nyheter reduceras till en fråga om att enskilda fakta kan härledas till någorlunda trovärdiga källor (alternativt har publicerats i andra medier). Prioriteringen av snabbproducerade korta nyheter innebär också att nyhetsjournalistikens bidrag till en fördjupad och allsidig kunskap om aktuella händelser minskar. Samtidigt finns en tendens inom vissa nyhetsmedier att satsa hårt på en fördjupad journalistik med höga intellektuella anspråk, omfattande research och referenser till vetenskapliga studier och debatter. Digitaliseringen har bidragit till en *diversifiering* av nyhetsjournalistiken, med olika sätt att veta och rättfärdiga sina sanningsanspråk. Några exempel: Vid sidan av den traditionella nyhetsrapporteringen ökar förekomsten av nyheter i olika nyhetstjänster, huvudsakligen producerade genom ompaketering av information. Den så kallade robotjournalistiken (omsatt huvudsakligen i nyheter om ekonomi, fastigheter och sport) effektiv-

serar nyhetsproduktionen och är samtidigt ett exempel på en automatisering som innebär att traditionella journalistiska bedömningar ersätts av algoritmiska bedömningar. Detta kan skapa illusioner om en strikt objektiv nyhetsproduktion oberoende av människors handlingar (Carlson, 2018). Samtidigt förstärks och utvecklas den undersökande journalistiken inom ramen för en datajournalistik som närmast sammanfaller med vetenskapens kunskapssökande inte bara i processande och analys av data, utan också i en ökad transparens med information om data, metoder och olika felkällor. I relation till aktuella händelser publiceras också en mångfald av fördjupade intervjuer i traditionella nyhetsmedier, bloggar och andra sociala medier, som i vissa fall följer journalistiska normer för granskning och opartiskhet, men som i andra sammanhang är uttalat partiska och politiska.

Frågan i rubriken till denna text kan således inte få något entydigt svar. Utmärkande för nyhetsjournalistiken i allmänhet är förvisso anspråken på att erbjuda allmänheten korrekt och verifierad information om aktuella händelser i världen. Men sanningsanspråken och de normer som avgör vad som är tillräckligt undersökt, verifierat och korrekt för att publicera skiljer sig väsentligen inom vad som framstår som en alltmer diversifierad nyhetsjournalistik. Ser vi till den omfattande nyhetsproduktion som sker med ett uppskruvat tempo i processandet av nyheter, så uppfyller den å ena sidan en av journalistikens grundläggande anspråk som kunskapsinstitution, nämligen aktualiteten och omedelbarheten; att vara snabb och helst först (Usher,

2018). När de snäva tidsramarna kombineras med begränsade resurser och hårda krav på output reduceras å andra sidan ambitionerna vad gäller självständig research och sanningssökande. Risken att felaktiga uppgifter och desinformation reproduceras inom nyhetsjournalistiken skall inte underskattas. Men ett större problem är möjligen om den mer välinformerade journalistiken hamnar på undantag eller blir tillgänglig endast för en begränsad del av allmänheten.

Referenser

- Carlson, M (2018) Automatic judgement? Algorithmic judgement, news knowledge, and journalistic professionalism. *News Media & Society* 20: 1755–1772.
- Danermark, B, Ekström, M & Karlsson, J (2019) *Explaining Society: An Introduction to Critical Realism in the Social Sciences*. London: Routledge.
- Duffy, A & Tan Rui Si, J (2018) Naming the dog on the Internet: Student reporter's verification tactics for non-elite newsmakers online. *Digital Journalism* 6: 910–927.
- Ekström, M & Nohrstedt, S (1996) *Journalistikens etiska problem*. Stockholm: Rabén Prisma.
- Ekström, M & Westlund, O (2019) Epistemology and Journalism. I: *Oxford Research Encyclopedia of Communication*. Oxford: Oxford University Press. DOI: 10.1093/acrefore/9780190228613.013.806
- Ekström, M, Ramsälv, A & Westlund, O (2020) The epistemologies of breaking news (paper presenterat vid konferensen *Future of Journalism*, Cardiff 2019).

- Ettema, J, & Glasser, T (1987) On the epistemology of investigative journalism. In M. Gurevtich & M. Levy (Eds.), *Mass communication yearbook* (Vol. 6). London, U.K.: Sage.
- Farkas, J & Schou, J (2019) *Post-Truth, Fake News and Democracy: Mapping the Politics of Falsehood*. London: Routledge.
- Godler, Y, & Reich, Z (2017) Journalistic evidence: Cross-verification as a constituent of mediated knowledge. *Journalism* 18: 558–574.
- Graves, L (2016) *Deciding What’s True: The Rise of Political Fact-checking in American Journalism*. New York: Columbia University Press.
- Haapanen, L (2017) *Quoting practices in written journalism*. Helsinki: University of Helsinki.
- Karlsson, M, Clerwall, C & Nord, L (2017) Do not stand correct: Transparency and users attitudes to inaccurate news and correction in online journalism. *Journalism and Mass Communication Quarterly* 94: 148–167.
- Lecheler, S, & Kruikemeier, S (2016) Re-evaluating journalistic routines in a digital age: A review of research on the use of online sources. *New Media & Society* 18: 156–171.
- Matheson, D, & Wahl-Jorgensen, K (2020) The epistemology of live blogging. *New Media & Society* 22: 300–316.
- Rom, S & Reich, Z (2020) Between the technological hare and the journalistic tortoise: Minimization of knowledge claims in online news flashes. *Journalism* 21: 54–72.

- Schudson, M (2020) Belgium invades Germany: Can facts survive politics? I: Katz, J & Mays, K (red) *Journalism and Truth in and Age of Social Media*. Oxford: Oxford University Press.
- Sohlberg, J, Johansson, B & Esaiasson, P (2020) Did it really happen? How the public interprets journalistic disclaimers. *Journalism and Mass Communication Quarterly*. DOI: 10.1177/1077699020910116
- Usher, N (2018) Breaking news production processes in US metropolitan newspapers: Immediacy and journalistic authority. *Journalism* 19: 21–36.
- Zamith, R (2018) Quantified audiences in news production: A synthesis and research agenda. *Digital Journalism* 6: 418–435.